

Warszawa, Maj 2015

Raport na temat propozycji uwolnienia mocy
przyłączeniowej dla nowych elektrowni wiatrowych

Uwolnić Moc Polskiej Elektroenergetyki

Instytut Jagielloński

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Wprowadzenie	5
3. Zagrożenie realizacji celów w zakresie energetyki odnawialnej	6
4. „Wirtualne” warunki przyłączenia i umowy przyłączeniowe	8
5. Dotychczasowe działania w zakresie ograniczenia „wirtualnych warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych.....	11
6. Propozycja weryfikacji warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych.....	15
7. Kluczowe dokumenty i zezwolenia niezbędne do realizacji inwestycji farmy wiatrowej	16
8. Uwolnić moc polskiej elektroenergetyki	19
PRZYPISY.....	19

1. Wstęp

Dla wielu inwestorów noszących się z zamiarem budowy źródeł średniej i małej mocy oraz przyłączenia ich do sieci, wstępna ocena możliwości przyłączeniowych Krajowego Systemu Elektroenergetycznego to swoisty zimny prysznic. Dostępne moce przyłączeniowe publikowane na stronach internetowych operatorów sieci dystrybucyjnych (PGE Dystrybucja, Energa Operator, ENEA Operator, Tauron Dystrybucja, RWE Stoen Operator) wskazują, że przyłączeniowa mapa Polski obejmuje bardzo wiele „białych plam”, czyli obszarów, w których do 2018 roku nie można liczyć na przyłączenie elektrowni o mocy nawet 1 MW. Struktura tej swoistej mapy niemożności wskazuje, że nie ma uprzywilejowanych technologii – ograniczenia przyłączeniowe dotyczą zarówno jednostek węglowych, wodnych, gazowych, wiatrowych, jak i fotowoltaicznych.

Pomimo tak ponurej sytuacji oraz zgodnie z zapisami ustawy *Prawo energetyczne* inwestorzy składający wnioski o wydanie warunków przyłączenia, po wpłacie stosownej zaliczki, mogą liczyć na wykonanie ekspertyzy przez wyłonioną w przetargu jednostkę naukowo-badawczą. Inwestorzy mają nadzieję, że ukierunkowana na ich plany analiza ekspercka zapali dla nich przynajmniej lekko zielone światło. Często spotyka się to z rozczarowaniem, gdyż może okazać się, że ewentualne możliwości przyłączeniowe wystąpią dopiero po zrealizowaniu na ich koszt tak długiej listy przebudów i modernizacji linii, która nawet największego optymistę wprowadzi w stan zwątpienia.

Można zadać pytanie, czy sieci KSE są w aż tak złym i krytycznym stanie, że uzasadniają występowanie wspomnianych wyżej „białych plam” przyłączeniowych. Jako autor już zapewne kilkuset ekspertyz i analiz sieciowych stwierdzam, że nie jest tak źle. Rzeczywistą przyczyną swoistego deficytu możliwości przyłączeniowych są umowy podpisane przed laty na przyłączenie setek źródeł o łącznej mocy wielu tysięcy megawatów. Obiekty te można dość łatwo zidentyfikować na podstawie powszechnie dostępnych informacji. Terenowe oględziny zablokowanych miejsc przyłączenia wskazują na brak jakiegokolwiek aktywności inwestorów, którzy co prawda wykazali się refleksem w zakresie zapewnienia sobie „rezerwacji” miejsca w sieci, ale inne przeszkody (środowiskowe, społeczne, finansowe) okazują się dla nich nie do sforsowania. Trudno jednoznacznie stwierdzić, ile wynosi wartość inwestycji niezrealizowanych z powodu ograniczeń przyłączeniowych i jak przekłada się to na liczbę miejsc pracy oraz kwotę niezyskaną z tytułu różnego rodzaju podatków. Nie ma jednak wątpliwości, że nie jest to sytuacja sprzyjająca szeroko rozumianemu rozwojowi i wcale nie musi być ona postrzegana jako odnosząca się do energetyki wiatrowej oraz innych rodzajów źródeł odnawialnych.

Kroki prawne zmierzające do uwolnienia czy też odblokowania mocy przyłączeniowych KSE są dziś niezbędne i pilne. Prezentowany raport w sposób szczegółowy omawia przedstawioną tematykę i nie sposób nie zgodzić się z jego główną tezą wskazującą na konieczność radykalnego rozwiązania problemu wirtualnych przyłączy. Dla niewidzialnych elektrowni nie powinno być bowiem miejsca w KSE.

*Prof. dr hab. inż. Piotr Kacejko
Rektor Politechniki Lubelskiej*

2. Wprowadzenie

Energetyka wiatrowa stanowi kluczowy element realizacji polityki energetycznej Polski w obszarze rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym – wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Nr 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych¹. W celu ochrony klimatu, redukcji szkodliwych emisji oraz zmniejszenia zależności od importu paliw, kraje Unii Europejskiej zobowiązały się do stałego zwiększania produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Unia Europejska wyznaczyła jako cel pośredni osiągnięcie do roku 2020 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych. Polski cel krajowy dla elektroenergetyki został określony w obowiązujących dokumentach: Polityce Energetycznej Polski do 2030 roku² oraz Krajowym Planie Działania dla energii ze źródeł odnawialnych³ jako osiągnięcie do 2020 roku 19,3% udziału energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w stosunku do zużycia energii elektrycznej brutto (2686,6 ktoe^{2,3} co odpowiada produkcji ok. 31,2 TWh energii elektrycznej). W opracowaniu przedstawiono diagnozę sytuacji w zakresie tzw. „wirtualnych przyłączeń” czyli **wydanych warunków przyłączenia i zawartych umów przyłączeniowych, które przez wiele lat nie zostały zrealizowane, nie są rozwijane i nie roszą nadziei na szybką realizację a skutecznie blokują możliwości przyłączenia nowych źródeł, uniemożliwiając osiągnięcie założonych celów i podjętych przez Polską zobowiązań** oraz propozycję odblokowania mocy przyłączeniowych poprzez weryfikację i wypowiedzenie niezrealizowanych warunków i umów przyłączeniowych dla takich projektów.

3. Zagrożenie realizacji celów w zakresie energetyki odnawialnej

Jak wynika z przyjętej Polityki Energetycznej Polskiej do roku 2030², energetyka wiatrowa jest najtańszą i najbardziej perspektywiczną technologią dla osiągnięcia celów w zakresie redukcji emisji, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz zmniejszenia zależności od importu paliw. Zgodnie z Krajowym Planem Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych³ **w roku 2020 energetyka wiatrowa powinna wyprodukować 1178 ktoe^{2,3} czyli ok. 13 705 GWh** co odpowiada udziałowi 44% w produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Oznaczać to powinno **2,3-krotny wzrost w stosunku do roku 2013**, w którym w energetyce wiatrowej wyprodukowano 6003,8 GWh⁴. W Polityce Energetycznej Polski do roku 2030² określono także, że **do 2030 roku Polska powinna produkować 18,2%² energii ze źródeł odnawialnych (39,5 TWh) w tym około 18 TWh² w energetyce wiatrowej, czyli 3 krotnie więcej niż w 2013 roku**. Potencjał energetyki wiatrowej jako najtańszego źródła energii odnawialnej mógłby także pozwolić efektywnie zastąpić również inne źródła energii odnawialnej, dla których realizacja założeń Polityki Energetycznej Polski i Krajowego Planu Działań dla energii odnawialnej (Tabela 1) wydaje się jeszcze trudniejsza. Pomimo bardzo dynamicznego wzrostu mocy zainstalowanych w energetyce wiatrowej w ostatnich latach, osiągnięcie tych celów jest jednak nierealne bez uwolnienia mocy zamrożonych w warunkach przyłączenia i umowach przyłączeniowych dotyczących projektów bez szans realizacji.

Uchwalona niedawno ustawa o odnawialnych źródłach energii wprowadza system aukcyjny, który daje potencjalnie stabilniejsze warunki inwestorom, wygrywającym aukcję niż dotychczasowy system świadectw pochodzenia. Brak okresu przejściowego we wprowadzeniu nowych zapisów może jednak spowodować czasowe, nawet dwuletnie spowolnienie w realizacji nowych inwestycji – uruchomione po 1.01.2016 elektrownie wiatrowe nie otrzymają świadectw pochodzenia ani innego wsparcia, jeśli nie wygrają wcześniej aukcji, których szczegółowe zasady nie są dziś jeszcze do końca znane. **Nie należy także oczekiwać wzrostu ilości energii z innych źródeł odnawialnych - potencjał techniczno-ekonomiczny w innych technologiach OZE (elektrownie wodne, biogazowe, fotowoltaiczne) nie rokuje wielkich nadziei na szybki wzrost produkcji OZE. Znacząca część energii produkowana dotąd we współspalaniu była wytwarzana w starych blokach energetycznych, które muszą zostać wycofane z eksploatacji ze względów technicznych i środowiskowych przed rokiem 2020.**

Tabela 1. Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii

	2006	2010	2015	2020	2025	2030
Biomasa	1 851	3 472	5 852	10 377	11 083	11 571
Biogaz	160	365	1 636	4 007	6 462	6 892
Wiatr	256	2 024	7 349	13 705	17 096	17 794
Woda	2 042	2 454	2 795	3 156	3 218	3 218
Fotowoltaika	0	0	0	1	13	24
Razem energia elektryczna z OZE	4 310	8 315	17 632	31 245	37 871	39 499

Dane w GWh, na podstawie Polityki Energetycznej Polski do 2030² oraz Krajowego Planu Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych³, 1 ktoe=11,63 GWh

Warto także dodać, że rozbudowa sieci elektroenergetycznych na potrzeby przyłączenia farm wiatrowych poprawia stan techniczny linii energetycznych w obszarach najbardziej niedoinwestowanymi w zakresie infrastruktury energetycznej takich jak Pomorze, Warmia i Mazury⁵ a dzięki budowie i eksploatacji farm wiatrowych przybywa miejsc pracy w regionach o dużym bezrobociu.

4. „Wirtualne” warunki przyłączenia i umowy przyłączeniowe

Wysoki udział energetyki wiatrowej w miksie energetycznym i szybki wzrost mocy zainstalowanej w ostatnich latach wynika z tego, że jest ona najtańszym i najbardziej efektywnym źródłem energii odnawialnej, a koszt budowy nowej mocy jest niższy niż dla źródeł konwencjonalnych. **Jednakże ogromnym zagrożeniem dla dalszego rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce jest prawie całkowite wstrzymanie wydawanie nowych warunków przyłączenia oraz podpisywania nowych umów przyłączeniowych dla farm wiatrowych** w rejonach, w których występują korzystne warunki wiatrowe zapewniające opłacalność realizacji projektów oraz możliwości techniczne ich realizacji (Trudno sobie np. wyobrazić budowę farmy wiatrowej w dużej aglomeracji miejskiej). Brak możliwości przyłączenia nowych farm wiatrowych jest uzasadniany przez operatorów systemu przesyłowego i systemów dystrybucyjnych ilością już wydanych warunków przyłączenia i wydanych umów. Łączna moc w wydanych warunkach przyłączenia oraz zawartych umowy przyłączeniowych znacznie przekracza 18 GW (*Dane na podstawie informacji publikowanych przez PSE i Operatorów systemów dystrybucyjnych*).

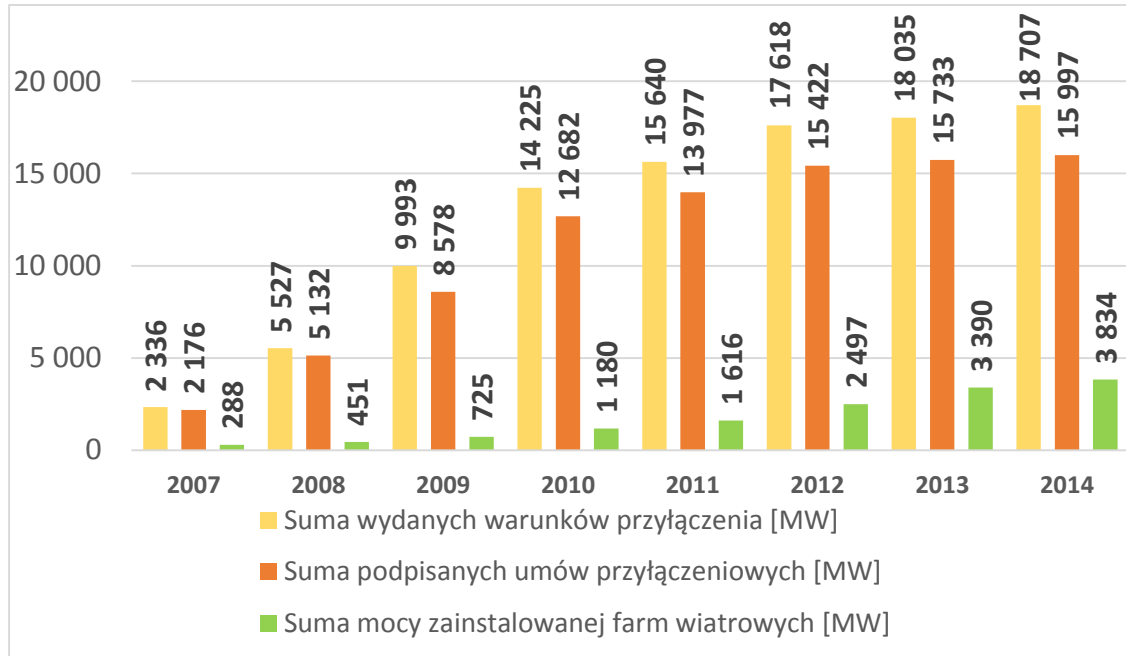
W efekcie łączna moc przyłączeniowa planowanych elektrowni wiatrowych określona w podpisanych umowach przyłączeniowych i wydanych warunkach przyłączenia - zdaniem operatorów - przekracza możliwości przyłączeniowe Krajowego Systemu Elektroenergetycznego, zapewniające bezpieczną jego pracę KSE. Na organizowanej 17.04.2015 przez PKEE konferencji „Nowa ustawa OZE – kolejny krok w stronę urynkowania odnawialnych źródeł energii” Pan Włodzimierz Mucha - Dyrektor Departamentu Rozwoju Systemu PSE SA przedstawił wyniki analiz PSE, w których PSE szacuje, z których wynika że **do 2020 roku łączna moc zainstalowana w farmach wiatrowych bezpieczna dla systemu elektroenergetycznego może wynieść 9000 MW, czyli oprócz zbudowanych w latach 2004-2014 3833 MW może powstać jeszcze w latach 2015-2020 ok. 5200 MW**. Realizacja tych inwestycji powinna umożliwić wykonanie zobowiązań Polski w zakresie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do roku 2020.

PSE ocenia także, że w 2015 roku może zostać wybudowane około 800 MW a pozwolenia na budowę niezbędne do udziału w systemie aukcyjnym może uzyskać na podstawie istniejących umów i warunków przyłączenia jedynie około 2 000 MW. W ocenie zaś banków finansujących projekty farm wiatrowych jedynie około 20% projektów posiadających pozwolenia na budowę spełnia warunki wymagane do zapewnienia finansowania – także bardzo niewiele z projektów posiadających warunki przyłączenia może zostać zrealizowanych.

Ponadto wraz z rozwojem sieci przesyłowej oraz wzrostem zapotrzebowania i mocy wytwórczych w kolejnych latach, zdolności adaptacyjne systemu przesyłowego powinny wzrastać, a już obecnie mogły by być dodatkowo zwiększane przez

wykorzystanie szybko rozwijających się technologii takich jak magazyny energii czy demand response – inteligentne zarządzanie poborem energii.

Wykres 1. Ilości wydanych warunków przyłączenia, umów przyłączeniowych oraz moc zainstalowana w energetyce wiatrowej 2007-2014

Dane na podstawie informacji publikowanych przez PSE i Operatorów systemów dystrybucyjnych

Jak już wspomniano, znacząca część umów przyłączeniowych i warunków przyłączenia ma już wiele lat a pomimo tego stopień zaawansowania projektów jest niewielki, lub wystąpiły czynniki które uniemożliwiają ich realizację.

Jak wynika z publikowanych przez operatorów danych, **aż 76% wydanych warunków przyłączenia zostało wydane przed rokiem 2010, ponad 4 lata temu, gdy wystąpienie o warunki przyłączenia było nieodpłatne i nie były wymagane przez operatora dokumenty pozwalające na uprawdopodobnienie zdolności firmy aplikującej do realizacji projektu.** Celem podmiotów występujących o warunki lub podpisujących umowy przyłączeniowe była niejednokrotnie wyłącznie sprzedaż projektu a uzyskane warunki przyłączenia często nie przekładały się na przeprowadzenie inwestycji – na rynku wtórnym pojawiło się wielu deweloperów oferujących do sprzedaży projekty farm wiatrowych z wydanymi warunkami przyłączenia lub podpisanymi umowami przyłączeniowymi.

Okazało się jednakże, że większość z oferowanych projektów jest obarczone wadami formalnymi, które uniemożliwiają ich realizację, stąd też pomimo posiadania deficytowych zdolności przyłączeniowych i dużego popytu inwestorów do dziś nie zostały zrealizowane. Często np. deweloperzy nie mieli lub utracili, tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, tytuł prawny nie dotyczy całego terenu, na którym ma być prowadzona inwestycja a nawet zdarza się, że tytuł prawny dotyczy tylko terenu sąsiadującego z planowaną inwestycją. Braki dotyczą także bardzo często

miejscowych planów zagospodarowania lub uwarunkowań środowiskowych które wykluczają realizację inwestycji.

5. Dotychczasowe działania w zakresie ograniczenia „wirtualnych warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych

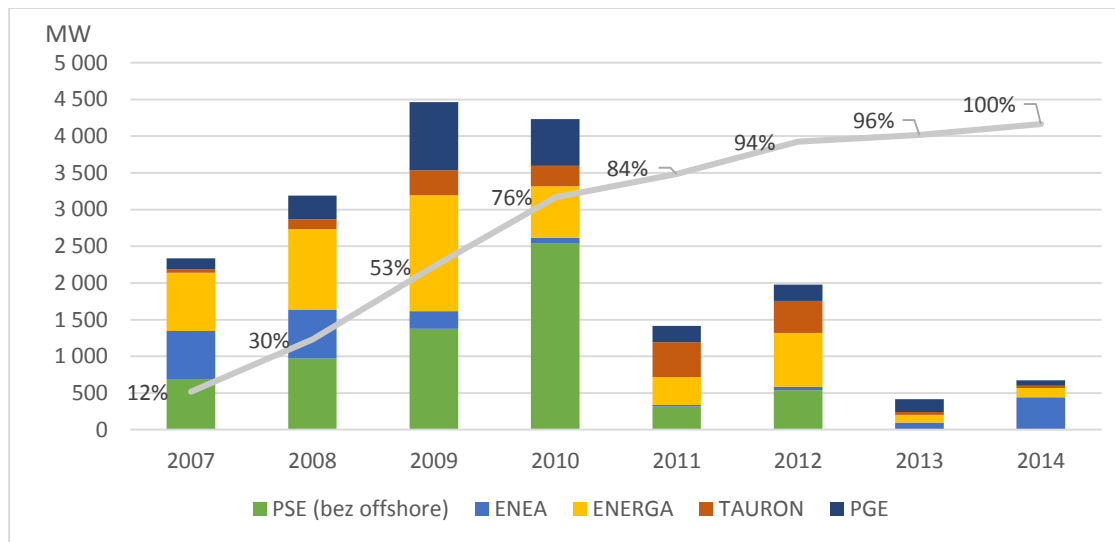
Problem ten został już wcześniej dostrzeżony i sejm podejmował działania mające ograniczyć skalę zjawiska. W celu zmniejszenia nadmiernej ilości wniosków o wydanie warunków przyłączenia, w nowelizacji Ustawy prawo energetyczne z 8.01.2010 roku (weszła w życie z dniem 11.03.2010) wprowadzono wymaganie składania razem z wnioskiem o warunki przyłączenia zaliczki w wysokości 30 tys. zł/MW. Ponadto, podmiot ubiegający się o przyłączenie źródła do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV, do wniosku o wydanie warunków przyłączenia powinien dołączać wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo, w przypadku braku takiego planu, decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla nieruchomości określonej we wniosku, jeżeli jest ona wymagana na podstawie przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dokumenty te powinny potwierdzać dopuszczalność lokalizacji źródła energii na terenie objętym planowaną inwestycją. W ciągu dwóch lat od wydania warunków przyłączenia, inwestor został zobowiązany do zawarcia umowy przyłączeniowej.

W kolejnej nowelizacji Ustawy Prawo Energetyczne z dnia 27.08.2013 roku (weszła w życie 11.09.2013) wprowadzono dodatkowo wymaganie, aby do wniosku o wydanie warunków przyłączenia dołączany był dokument potwierdzający tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, na której realizowana jest inwestycja określona we wniosku, natomiast w umowie o przyłączenie powinien znajdować się harmonogram przyłączenia. Nowelizacja znacząco ograniczyła ilość składanych nowych wniosków, ale w dalszym ciągu część nowych projektów z wydanymi warunkami przyłączenia nie była realizowana z powodów finansowych, środowiskowych lub technicznych. Jednakże obie nowelizacje nie rozwiązały problemu wcześniej podpisanych umów przyłączeniowych i warunków przyłączenia. Ponadto tylko w ostatnich trzech miesiącach przed wejściem w życie nowelizacji ustawy Prawo Energetyczne z 8.01.2010 roku (weszła w życie 11.03.2010) wydano warunki przyłączenia na ponad 3 tys MW (dane na podstawie informacji od operatorów systemów dystrybucyjnych i przesyłowego). Liczba już podpisanych umów przyłączeniowych stale się zwiększa i wielokrotnie przekracza moc zainstalowaną w energetyce wiatrowej. **W istniejących warunkach przyłączenia i umowach są bardzo długie harmonogramy – niejednokrotnie są one też wydłużane bez uzasadnienia, mimo że projekt przez lata nie był realizowany, bądź istnieją przeszkody uniemożliwiające realizację projektu.**

Kolejne ograniczenie „wirtualnych” przyłączeń przynosi nowa Ustawa o Odnawialnych Źródłach Energii z 20.02.2015 roku. W nowych umowach o przyłączenie termin dostarczenia po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej

instalacji, nie dłuższy niż 48 miesięcy, a w przypadku farm wiatrowych na morzu – 72 miesiące, od dnia zawarcia tej umowy. Niedostarczenie do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej instalacji we wskazanym terminie jest podstawą wypowiedzenia umowy o przyłączenie

Wykres 2. Moce na które zostały wydane warunki przyłączenia w poszczególnych latach oraz narastająco udział warunków wydanych w kolejnych latach

Dane na podstawie informacji publikowanych przez PSE i Operatorów systemów dystrybucyjnych

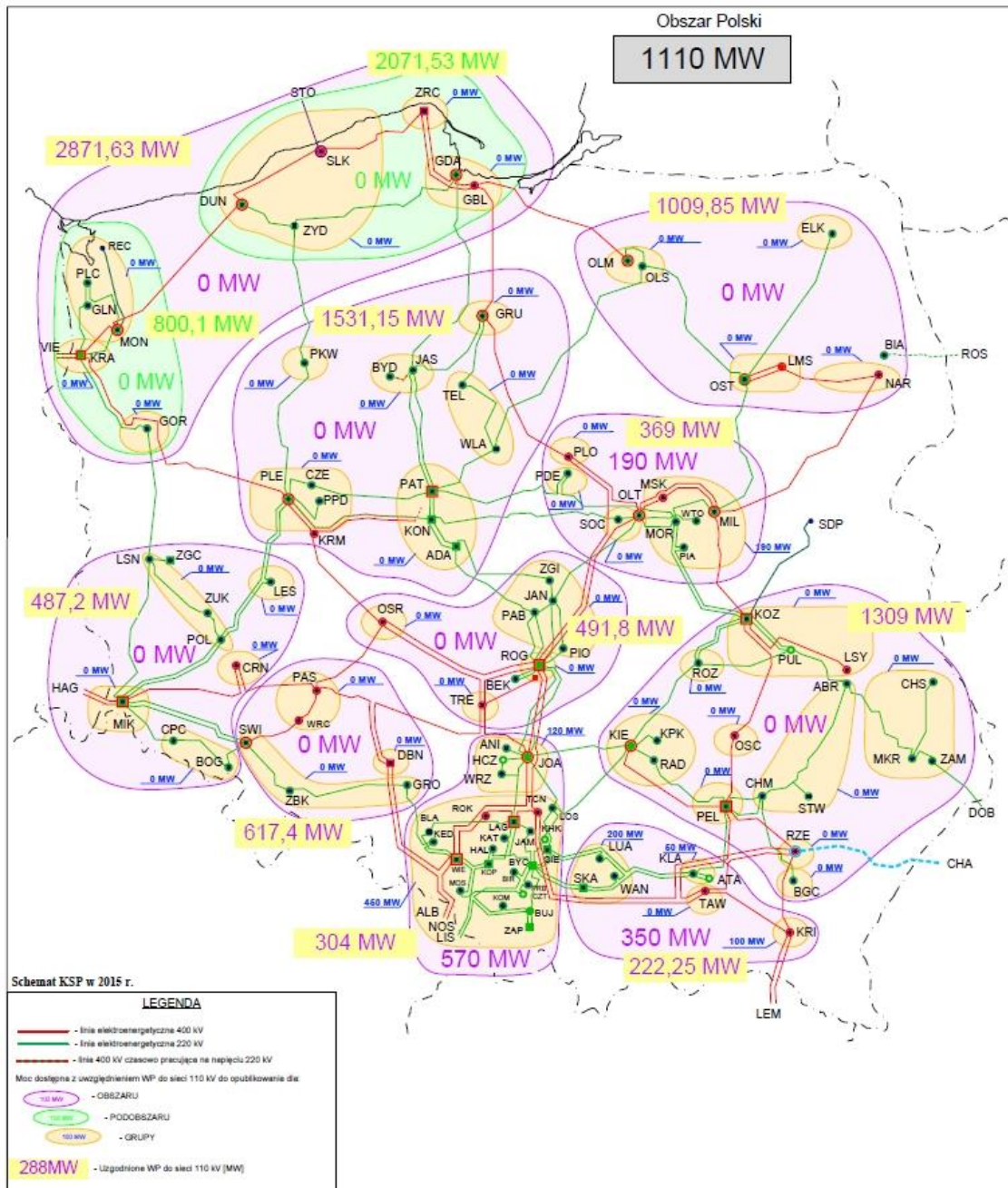
W umowach o przyłączenie do sieci zawartych przed wejściem w życie ustawy, na podstawie których nie zrealizowano przyłączenia do sieci do dnia wejścia w życie ustawy, należy dostosować harmonogramy do wymagań ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Niedostosowanie umów w tym terminie stanowi podstawę prawną do wypowiedzenia tych umów z upływem tego terminu.

Ponadto, jeżeli inwestor nie wystąpi o dostosowanie harmonogramu umowy do wymogów ustawy, nie tylko jest narażony na wypowiedzenie umowy, ale w wypadku jej wypowiedzenia może być także zobowiązany do zapłaty na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, wykonującego działalność w zakresie przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, opłaty w wysokości poniesionych przez to przedsiębiorstwo nakładów na budowę przyłącza, w tym nakładów na rozbudowę sieci elektroenergetycznej związanej z przyłączeniem instalacji.

Tabela 2. Streszczenie zmian wybranych zapisów prawa energetycznego dotyczących przyłążeń farm wiatrowych do sieci energetycznej

Ustawa Prawo Energetyczne (PE) dn. 1997-06-04	Zmiana ustawy PE z dn. 2000-05-26	Zmiana ustawy PE z dn. 2010-01-08	Zmiana Ustawy PE z dn. 27.08.2013	Ustawa o OZE z 20.02.2015
termin wejścia w życie 1997-12-05	termin wejścia w życie 2000-06-14	termin wejścia w życie 2010-03-11	termin wejścia w życie 2013-09-11	termin wejścia w życie 2016-01-01
Art. 7 ust.1 Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją są zobowiązane do zawarcia umowy jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci	zm. Art. 7 ust.1 Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją są zobowiązane do zawarcia umowy jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia na zasadzie równoprawnego traktowania , a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci. O ewentualnej odmowie należy powiadomić prezesa URE	zm. Art. 7 ust 8a-c Zaliczka w wys. 30 zł/kW płatna w ciągu 7 dni od złożenia wniosku o warunki przyłączenia (maks. 3 mln. PLN) - dotyczy również warunków przyłączenia ważnych co najmniej 6 m-cy po wejściu w życie ustawy jeżeli nie zawarto umowy oraz złożonych wcześniej wniosków dla których nie wydano warunków	zm. Art. 7 ust.2 Umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać dodatkowo harmonogram przyłączenia	Art. 2 13) Zapisy umów przyłączeniowych odnoszą się do instalacji OZE – wyodrębnionego zespołu urządzeń służących do wytwarzania energii i wyprowadzania mocy, przyłączonych w jednym miejscu przyłączenia, w których energia elektryczna lub ciepło są wytwarzane z jednego rodzaju odnawialnych źródeł energii, a także magazyn energii elektrycznej przechowujący wytworzoną energię elektryczną, połączony z tym zespołem urządzeń
Art. 7 ust.2 Ust. 1 nie obowiązuje jeśli ubiegający się o zawarcie umowy nie posiada tytułu prawnego do obiektu	zm. Art. 7 ust.2 Umowa o przyłączenie powinna zawierać: termin przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci, zakres niezbędnych robót do realizacji przyłączenia, wymagania dotyczące lokalizacji układu pomiarowo rozliczeniowego, przewidywany termin zawarcia umowy na podstawie której nastąpi dostarczenie energii, moc przyłączeniową , odpowiedzialność stron za niedotrzymanie terminu realizacji prac, a w szczególności za opóźnienia terminu realizacji prac oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania	zm. Art. 7 ust 8d Do wniosku o określenie warunków przyłączenia należy dołączyć wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego a w przypadku braku takiego planu, decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dopuszczającą lokalizację danego źródła energii - dotyczy także złożonych wcześniej wniosków dla których nie wydano warunków.	Art. 7 ust.8d Do wniosku należy dołączyć także dokument potwierdzający tytuł prawny do korzystania z nieruchomości , na której jest planowana inwestycja określona we wniosku	zm PE Art. 7 ust. 1 Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją jest zobowiązane do przyłączenia instalacji OZE w pierwszej kolejności
Art. 7 ust 4 Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją mają zapewnić realizację i finansowanie budowy i rozbudowy sieci, w tym przyłążeń odbiorców, pod warunkiem, że sieci te są przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	Art. 7 ust.8 pkt 3. Za przyłączenie źródeł współpracujących z siecią pobiera się opłatę w wysokości rzeczywistych nakładów - z wyjątkiem źródeł OZE poniżej 3 MW	zm. Art. 7 ust 8i Ważność nowo wydawanych warunków- uzależniona od wpłaty zaliczki, umowę trzeba zawrzeć w ciągu 2 lat	Art. 7 ust.8d ² ust 3 W przypadku odmowy przyłączenia z braku zdolności przesyłowych w sieci przedsiębiorstwo energetyczne określa planowany termin rozbudowy lub modernizacji sieci	zm PE Art. 7 ust 2a. Umowa o przyłączenie do sieci instalacji OZE powinna również zawierać termin dostarczenia po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej instalacji, nie dłuższy niż 48 miesięcy , a w przypadku farm wiatrowych na morzu na morzu – 72 miesiące, od dnia zawarcia tej umowy. Niedostarczenie do sieci energii elektrycznej wytworzonej w tej instalacji we wskazanym terminie jest podstawą wypowiedzenia umowy o przyłączenie.
Art. 7 ust 5 Realizacja i finansowanie rozbudowy sieci, których nie przewiduje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jest przedmiotem umowy zainteresowanych stron		zm. Art. 7 ust 8e-f Ekspertyza wpływu urządzeń na system elektroenergetyczny jest realizowana przez operatora systemu	Art. 7 ust.8d ³ W przypadku braku technicznych lub ekonomicznych warunków przyłączenia przedsiębiorstwo energetyczne powiadamia podmiot ubiegający się o przyłączenie o wielkości dostępnej mocy przyłączeniowej dla jakiej mogą być spełnione warunki przyłączenia i ten podmiot może w ciągu 30 dni zaakceptować tę wielkość mocy przyłączeniowej	Art. 191. Harmonogramy w umowach o przyłączenie do sieci zawartych przed wejściem w życie ustawy, na podstawie których nie zrealizowano przyłączenia do sieci do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, należy dostosować do wymagań ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy . Niedostosowanie umów w tym terminie 6 miesięcy stanowi podstawę prawną do wypowiedzenia tych umów z upływem tego terminu.
		Zakres i warunki wykonania ekspertyzy uzgodnione wcześniej są ważne maksymalnie 5 miesięcy po wejściu w życie ustawy	Art. 11. 1. Umowy o przyłączenie zawarte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, na podstawie których nie zrealizowano przyłączenia do sieci do dnia wejścia w życie ustawy, należy m.in. uzupełnić o harmonogram przyłączenia , w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy . W przypadku niespełnienia tego warunku, stronie przysługuje prawo odstąpienia od umowy, chyba że niedostosowanie umowy nastąpiło z powodu okoliczności za które ta strona ponosi odpowiedzialność	Art. 192. Możliwość wystąpienia o dostosowanie harmonogramów w zawartych umowach o przyłączenie do wymagań ustawy w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia ustawy. Jeśli przedsiębiorstwo nie wystąpi o dostosowanie harmonogramu i nastąpi z tego powodu wypowiedzenie umowy, strona umowy jest zobowiązana do zapłaty na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, wykonującego działalność w zakresie przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, opłaty w wysokości poniesionych przez to przedsiębiorstwo nakładów na budowę przyłącza , w tym nakładów na rozbudowę sieci elektroenergetycznej związanej z przyłączeniem instalacji.

Rysunek 1. Schemat sieci przesyłowej z zarezerwowanymi i dostępnymi mocami przyłączeniowymi – stan na rok 2015 – moce dostępne jedynie w obszarach zurbanizowanych, o słabych warunkach wietrznych (Śląsk, Warszawa)

Dane na podstawie informacji o dostępności mocy przyłączeniowej PSE. Luty 2015

6. Propozycja weryfikacji warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych

Zapisy ustawy o odnawialnych źródłach energii są z pewnością krokiem w dobrym kierunku, który mógłby pozwolić na rozwiązanie problemu „wirtualnych” umów przyłączeniowych, gdyby był wprowadzony kilka lat temu. **W chwili obecnej, gdy nowe moce przyłączeniowe praktycznie nie są dostępne, rozwiązanie wydaje się spóźnione – uwolnienie zablokowanych przez „wirtualne” projekty mocy przyłączeniowych może się odbyć w 48 miesięcy po wejściu w życie ustawy czyli dopiero ok. 2020 roku, w którym powinien być zrealizowany cel indykatorywny.** Dopiero po tym czasie będzie można przystępować do realizacji projektów obecnie zablokowanych ze względu na brak mocy przyłączeniowych. Oznacza to, że biorąc pod uwagę niezbędne okresy na przygotowanie projektu, wygranie aukcji oraz budowę i uruchomienie farmy wiatrowej, nowe moce w energetyce wiatrowej mogą pojawić się dopiero około roku 2022-2023.

Bez mocnego akcentu rozwiązującego problem wirtualnych przyłączeń, który jest proponowany w dalszej części, tak bardzo oczekiwana i potrzebna ustawa w istotnej swojej części pozostanie martwa. Co więcej, brak rozwoju najtańszego źródła OZE jakim są lądowe farmy wiatrowe to ograniczenie konkurencji na całym rynku energetycznym – czyli efekt odwrotny od zamierzonego !!!

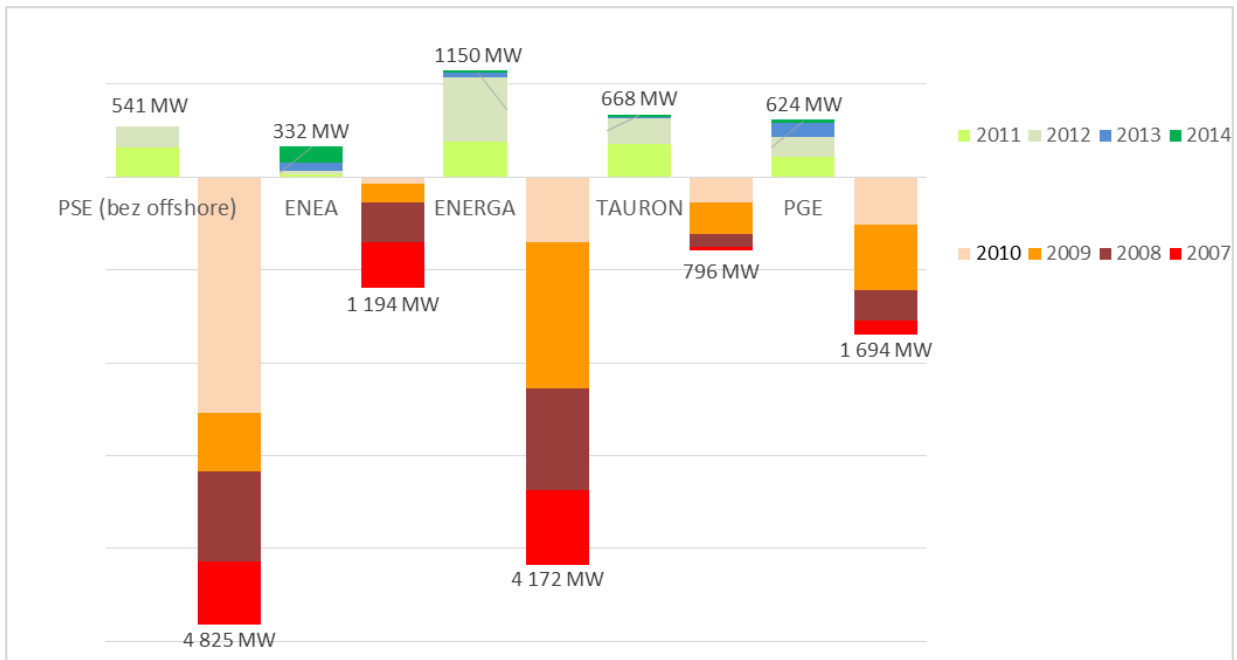
Ze względu na ważny interes społeczny konieczna jest - już obecnie - weryfikacja wydanych warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych oraz wypowiedzenie warunków przyłączenia i umów przyłączeniowych, w przypadkach w których wydane wiele lat temu warunki przyłączenia i zawarte umowy nie są realizowane lub ich realizacja jest niemożliwa z innych powodów. **Niezwykle istotne jest także zapewnienie pełnej jawności procesu wydawania warunków przyłączenia i zawierania umów przyłączeniowych, łącznie z publikacją w internecie danych podmiotów które posiadają umowy i warunki przyłączenia, harmonogramu realizacji projektu a także upublicznienie informacji o postępie ich realizacji projektów (terminowość realizacji kluczowych punktów harmonogramów).**

Przed wszystkim wypowiedzeniu powinny podlegać umowy i warunki przyłączenia, które zostały sporządzone na zasadach sprzed nowelizacji ustawy Prawo Energetyczne z dnia 2010-01-08 i do tej pory nie uzyskały pozwolenia na budowę – z tego okresu pochodzi 76% niezrealizowanych projektów, a 4 lata powinno być wystarczającym okresem do przygotowania projektu do realizacji. Wyjątki od wypowiedzenia mogą dotyczyć jedynie umów przyłączeniowych w których jedynym powodem braku realizacji było oczekiwanie na rozbudowę sieci przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją określone w umowie przyłączeniowej (jeśli w takim wypadku wypowiedzenie nie uwolniłoby istniejących

mocy przyłączeniowych) oraz tych umów przyłączeniowych, które w ciągu maksymalnie 6 miesięcy uzyskają pozwolenie na budowę oraz rozpoczną budowę odnawialnego źródła energii.

Aby zapobiec powtórzeniu sytuacji „wirtualnych” umów i zapewnić możliwie szybką realizację projektów niezbędne będzie także cykliczna weryfikacja realizacji harmonogramów i umów. Weryfikacji powinny podlegać kluczowe dokumenty i zezwolenia niezbędne do realizacji w terminie i wypowiedziane powinny zostać warunki przyłączenia oraz umowy przyłączeniowe, dla których inwestorzy utracili istotne dokumenty i zezwolenia niezbędne do realizacji inwestycji; w których plany miejscowe lub ograniczenia środowiskowe uniemożliwiają realizację inwestycji, oraz takie w których inwestorzy rażąco nie przestrzegają zapisanych w nich harmonogramów. Taki przegląd powinien odbywać się nie rzadziej, niż raz na 2 lata.

Wykres 3. Moce w zawartych umowach przyłączeniowych do 2010 roku i od 2011 roku

7. Kluczowe dokumenty i zezwolenia niezbędne do realizacji inwestycji farmy wiatrowej⁶

Do kluczowych dokumentów które powinny podlegać weryfikacji należą:

- Tytuł prawny do nieruchomości - weryfikacji powinna podlegać ważność tytułu prawnego (czy nie utracił ważności lub został wypowiedziany), oraz czy inwestor ma tytuł prawny do korzystania z całego terenu objętego inwestycją. Tytuł prawny powinien zostać pozyskany dla całej infrastruktury farmy wiatrowej, w tym infrastruktury przesyłowej, stacji transformatorowych, dróg dojazdowych, prawa wkraczania łopaty rotora na nieruchomość sąsiednią.
- Wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo, w przypadku braku takiego planu, decyzja o warunkach zabudowy

i zagospodarowania terenu dla nieruchomości określonej we wniosku, jeżeli jest ona wymagana na podstawie przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu powinny potwierdzać dopuszczalność lokalizacji źródła energii na terenie objętym planowaną inwestycją. Inwestycje farmy wiatrowej na gruntach rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej gleby (klasa I-III), bez względu na powierzchnię obszaru zajętego pod inwestycję, wymagają zmiany przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz uzyskania w tym celu zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Decyzje o warunkach zabudowy wygasają z momentem uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego ustalenia są inne niż w wydanej decyzji o warunkach zabudowy. W wielu przypadkach „wirtualnych” przyłączy, miejscowy plan zagospodarowania nie obejmuje całego terenu objętego inwestycją lub terenu, do którego inwestor posiada tytuł prawny.

- c. Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Procedurę oceny oddziaływania na środowisko przeprowadza się nie tylko w odniesieniu do konkretnej inwestycji, ale również na etapie procedury planistycznej, jako strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko w stosunku do projektów zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju regionalnego. Najważniejszymi dokumentami sporządzanymi w toku strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest opracowanie ekofizjograficzne oraz prognoza oddziaływania na środowisko. W przypadku lokalizacji inwestycji farmy wiatrowej w pobliżu obszarów Natura 2000, na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko powinno sporządzić się pełny monitoring ornitologiczny, chiropterologiczny i monitoring szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej
- d. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Realizacja farmy wiatrowej wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia („DŚU”), która określa środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji. Warunkiem wydania DŚU jest zlokalizowanie danej inwestycji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, na których planowana jest inwestycja oraz zamiaru zlokalizowania farmy wiatrowej w oparciu o decyzję o warunkach zabudowy, DŚU powinno uzyskać się przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy
- e. Pozwolenie na budowę - jest decyzją administracyjną, mającą kluczowe znaczenie w procesie inwestycyjnym, pozwalającą na rozpoczęcie i prowadzenie robót budowlanych. Pozwolenie na budowę powinno obejmować całość zamierzenia budowlanego tak, aby dla farmy wiatrowej wydawana była jedna decyzja obejmująca wszystkie jej elementy, w szczególności fundamenty,

infrastrukturę techniczną, wewnętrzne drogi dojazdowe, linie elektroenergetyczne. Wyjątkowo, na wniosek inwestora, pozwolenie może zostać wydane dla wybranych obiektów danego zamierzenia budowlanego, mogących samodzielnie funkcjonować zgodnie z przeznaczeniem. W takiej sytuacji należy jednak sporządzić projekt zagospodarowania działki lub terenu dla całego zamierzenia budowlanego. Decyzja o pozwoleniu na budowę wygasa, jeżeli budowa nie została rozpoczęta przed upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna. Rozpoczęcie budowy następuje z chwilą podjęcia na terenie budowy prac przygotowawczych, takich jak wytyczenie geodezyjne obiektów w terenie.

8. Uwolnić moc polskiej elektroenergetyki

Raport pokazuje, że bez zmian prawnych Polska jest istotnie zagrożona niewywiązaniem się ze zobowiązań w ramach polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej oraz ma utrudniony dostęp do mocy wytwórczej z Odnawialnych Źródeł. Proponowane powyżej rozwiązania zmierzają do uwolnienia tego potencjału z gorsetu prawnego w praktyce zamrażającego rozwój energetyki odnawialnej. Podobne przepisy w krajach Unii Europejskiej, jak w Niemczech, są z jednej strony bardziej przyjazne dla inwestorów bo nie rezerwują bez wyraźnej przyczyny dostępnych mocy przyłączeniowych, a z drugiej strony pozwalają państwu na wyprzedzającą weryfikację realnych możliwości inwestora oraz następującą po przyznaniu pozwolenia kontrolę, czy wywiązuje się on ze swoich deklaracji. Tymczasem w Stanach Zjednoczonych w celu poprawy standardów na zlecenie Departamentu Energii powstał przewodnik nt. podłączania mocy do sieci elektroenergetycznej, będący zestawem wskazówek dla inwestorów. Zaproponowane w raporcie rozwiązania pozostają w tym duchu uczciwej relacji państwa z przedsiębiorcą, który chce zainwestować w energetykę odnawialną. Co jednak najważniejsze, odblokowują obecny impas, który zagraża interesom Polski.

PRZYPISY

¹ DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2009/28/WE Z DNIA 23 KWIETNIA 2009 R. W SPRAWIE PROMOWANIA STOSOWANIA ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH ZMIENIAJĄCA I W NASTĘPSTWIE UCHYLAJĄCA DYREKTYWY 2001/77/WE ORAZ 2003/30/WE

² POLITYKA ENERGETYCZNA POLSKI DO 2030 ROKU. DOKUMENT PRZYJĘTY PRZEZ RADĘ MINISTRÓW W DNIU 10 LISTOPADA 2009 ROKU

³ KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA W ZAKRESIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH. DOKUMENT PRZYJĘTY PRZEZ RADĘ MINISTRÓW W DNIU 7 GRUDNIA 2010 ROKU.

⁴ ENERGIA ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH W 2013 ROKU. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, LISTOPAD 2014

⁵ STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I ŚRODOWISKO – PERSPEKTYWA DO 2020. DOKUMENT PRZYJĘTY UCHWAŁĄ RADY MINISTRÓW NR 58 Z DNIA 15 KWIETNIA 2014

⁶ ENERGETYKA WIATROWA W POLSCE 2014; RAPORT TPA HOWATH